



Kliniken ger vård åt 20 byar

Dold bakom tillsynes oändliga kullar och dalar dyker det lilla samhället Mankabod upp. Ett par bruna lerhus utefter sluttningarna ovanför en strid bäck som för med sig vatten från de snöklädda bergen i Hindukush vid horisonten.



Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-ickekommersiellt-inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

Mahouba bor i byn Mankabod och arbetar som barnmorska.

IMankabod lever 1 500 personer. Den enda bilvägen är bara farbar under sommarhalvåret och det tar i bästa fall två timmar med bil till Aibak, närmaste stad i provinsen Samangan. Invånarna livnärar sig främst på jordbruk. Mitt i byn, på en kulle ovanför strömmen, ligger en av Svenska Afghanistankommitténs kliniker.

Text & bild | Erik Halkjaer

Här jobbar sju personer – en sjukskötare, en barnmorska, två personer som sköter vaccinerings och en hälsoarbetare som gör hembesök och två vakter. Tillsammans ger de vård åt inte bara Mankabodborna, utan även invånarna i 19 byar runt omkring.

Zahara, 26 år, hennes man Ghullam Abass, 23 år och deras son Haidar, sex månader, har gått till fots två timmar från den

lilla byn Serbagh Cheshma för att Zahara ska göra ett uppföljningsbesök hos klinikkens barnmorska. Besöket är främst fokuserat på familjeplanering, ett kontroversiellt ämne på den afghanska landsbygden.

Barnmorskan Aziza har jobbat fem år på kliniken. Hon medger att det inte varit lätt att tala familjeplanering med byborna. Det är framför allt männen som sätter sig emot. Många menar att det är mot religionen att lägga sig i huruvida en familj ska ha barn eller inte, andra menar att p-piller gör kvinnorna feta.

– Det går mycket rykten, men det har blivit bättre. Den senaste månaden har jag talat familjeplanering med 28 kvinnor. Det viktiga är att de har sina mäns tillåtelse.

Zahara berättar att hennes man Ghullam, som väntar utanför Azizas mottagningsrum, inte var svårövertalad att följa henne till kliniken för att tala med barnmorskan.

– Vi har bara ett barn, men skulle gärna ha ett till och familjeplanering är bra för både min egen och barnens hälsa.

Väl tillbaka i väntrummet poserar

Ghullam stolt bredvid sin fru och barn för fotografering. Han berättar att han är bonde och att han gärna vill ha fler barn.

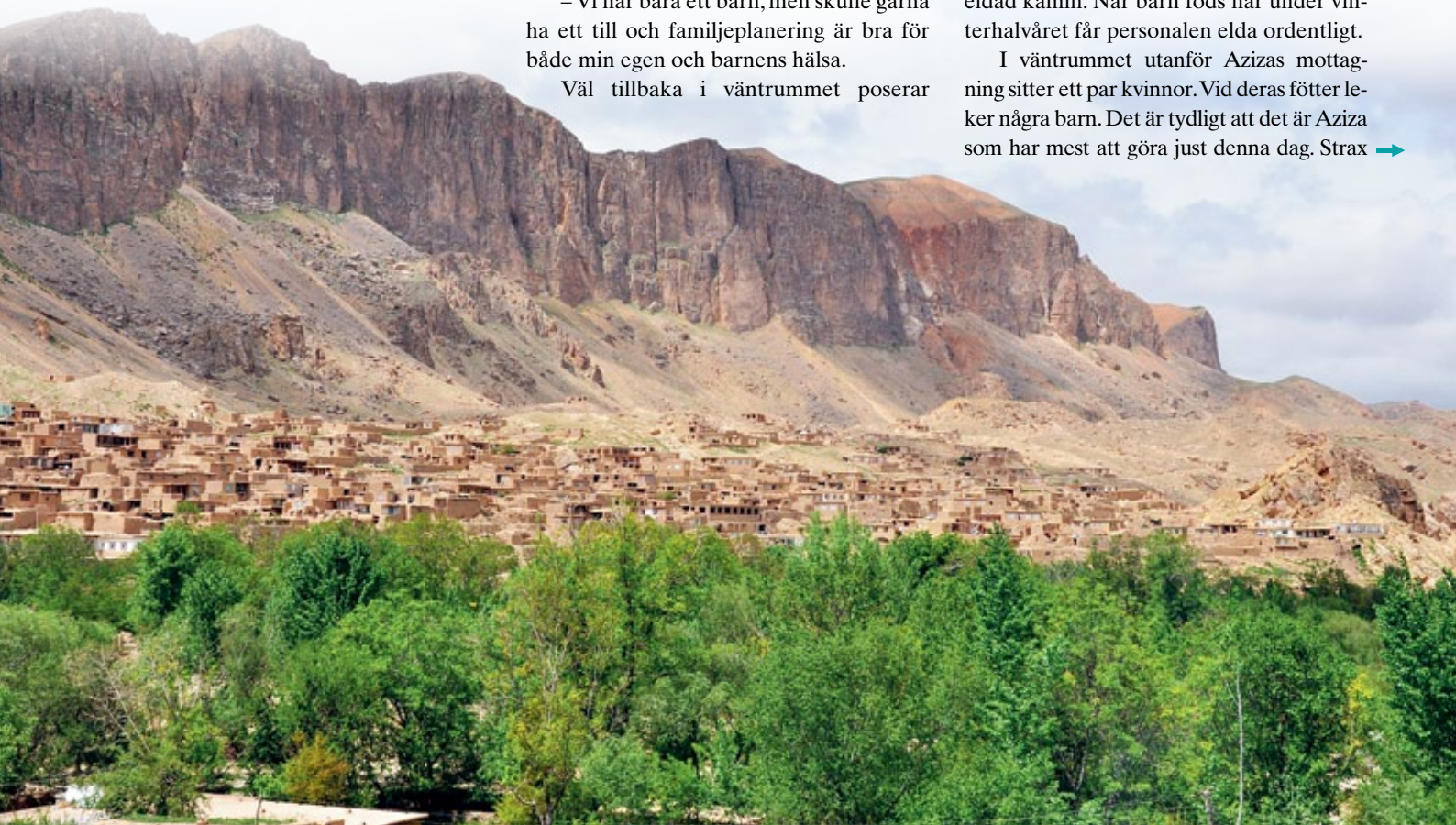
– Tre skulle vara bra, tycker jag. Men det är också viktigt att min fru och barnen mår bra. Därför går vi hit för att prata med barnmorskan och få goda råd.

Azizas vardag består framför allt av samtal som det hon haft med Zahara. I genomsnitt hjälper hon sju-tio mödrar i månaden att föda barn. Det är lite mer än vad de planerat för på kliniken, och hon känner sig något pressad.

– Det är mycket jobb. De flesta unga mödrarna får problem med blödningar och hemorrojder och behöver komma på återbesök. Men jag är glad att jag har ett jobb. Jag måste tänka på min egen framtid också.

Även om det är varmt ute är det kallt i förlösningssrummet. I hörnet står en vedeldad kamin. När barn föds här under vinterhalvåret får personalen elda ordentligt.

I väntrummet utanför Azizas mottagning sitter ett par kvinnor. Vid deras fötter leker några barn. Det är tydligt att det är Aziza som har mest att göra just denna dag. Strax →





Tre barn skulle vara bra. Men det är också viktigt att min fru och barnen mår bra. Därför går vi hit för att prata med barnmorskan och få goda råd.”

Ghullam, boende i Mankabod

Zahara, Ghullam och deras son Haidar sex månader efter ett besök på SAKS klinik i byn Mankabod. Det är varmt det här dagen och de beslutar sig för att vänta i skuggan utanför kliniken innan de ger sig av på den två timmar långa hemresan.

→ innanför klinikens entré tar hennes kollega, sjuksköterskan Muhammad Basir emot.

Kandigul, 30 år gammal, och hennes man Muhammad Tabi, 40 år, talar med Muhammad Basir om deras tre månader gamla dotter.

– Hon är sjuk. Vi kom hit för att veta vad vi skulle göra, förklarar Kandigul.

Muhammad Basirs diagnos är krass:

– Hon är förkyld. Det är inget att oroa sig för.

Kandigul och Muhammad Tabi har inte behövt resa lika långt som Zahara och Ghullam. De bor i Mankabod och har ytterligare fyra barn.

– Vi kommer ofta hit, säger Muhammad Tabi. De kan för det mesta lösa våra problem. Om inte kliniken fanns skulle vi behöva ta oss till Aibak med taxi. Det är långt och kostar pengar.

Alla patienter passerar Muhammad Basirs kontor. Han skriver in dem, gör enklare undersökningar, skriver ut recept eller skickar dem vidare till Aibak. Kvinnor och barn som är i behov av mödra- eller barnhälsovård skickar han vidare till Aziza.

Om en patient behöver träffa en läkare eller opereras behöver de åka till Aibak. Någon ambulans finns inte, så ska en patient resa till Aibak måste en taxi beställas. På vintern är

det tveksamt om det ens är värt besväret.

Det går även att vaccinera sig på kliniken. Här finns vaccin mot polio, stelkramp, difteri, hepatit B, mässlingen och tetanus. Ett par gånger i veckan besöker personal från kliniken byarna runt omkring Mankabod för att erbjuda vaccinering hemma oss folk.

För Zaharas och Ghullams del är besöket hos Aziza klart. De vilar ut i väntrummet inför den långa promenaden hem. Nere vid strömmen som porlar förbi kliniken står deras åsna och dricker. Det är lunchdags och solen har klättrat högt på himlen. Hemresan får vänta ett par timmar tills det blivit svalare. •



Foton | Erik Halkjaer

Halaly Shouab och hennes man Mohammad flyttade från Mazar-e-Sharif för att börja jobba på SAKs klinik i byn Khuram Wa Sarbagh. Med sig tog de båda sina barn Walid, fyra år (bilden) och Muzhta, 6 månader.

Ny klinik tar emot 110 patienter per dag

I somras invigdes en av Svenska Afghanistanstankommitténs nyaste kliniker, i Khuram Wa Sarbagh, i provinsen Samangan. Tre timmars bilresa från närmaste stad har kliniken ett upptagningsområde på 10 500 personer.

Muhammad Shouab och hans fru Halaly, båda 30 år, flyttade från Mazar-e-Sharif för att jobba på kliniken i Khuram Wa Sarbagh. De tog med sig sina barn Walid, fyra år, och Muzhta, sex månader.

Muzhta var bara en månad gammal när de flyttade. Halaly som egentligen är utbildad barnmorska jobbar i Khuram Wa Sarbagh som sjuksköterska tillsammans med sin man. Det fanns inget jobb som barnmorska. Tillsammans går de jour 24 timmar dygnet runt. När den ena inte jobbar tar den andra hand om barnen. Eller så får de hjälp av någon kollega eller granne.

– Att jobba för SAK är bra, säger Muhammad. Allt görs som det är sagt, i tid. Jag har jobbat för andra organisationer tidigare och det har inte funkade lika bra, tycker jag.

Tillsammans hyr Muhammad och Halaly ett litet rum i samma hus som ett par av deras kollegor som också de flyttat från Mazar-e-Sharif. De delar kök och en liten tv-apparat.

Klinikens väggar och salar är nymålade och näst intill orörda. Byggnaden har knappt hunnit tas i bruk. Genom de öppna dörrarna och fönstrena drar en frisk bris in från dalgången som sträcker sig mellan

bergen norrut mot staden Aibak. Mittemot kliniken klättrar byn upp för en brant bergssluttning.

Klinikens två barnmorskor Mahouba och Nazara kommer ursprungligen från Tadjikistan. De tar i snitt emot nio blivande eller nyblivna mödrar per dag. Framför allt består deras arbete av förebyggande vård och familjeplanering.

Har gått i tre timmar

På en bänk utanför läkarens mottagning sitter Roshan, 35 år, med sin dotter Osnia, 5 år. De har gått i tre timmar från deras hemby, Ghazimard. Roshan lider av en infektion i underlivet och kan inte bli gravid. Mahouba har undersökt henne och hänvisat henne till doktorn som ska skriva ut ett recept på en medicin som hon ska äta i två månader.

– Jag och min man vill gärna ha fler barn så jag hoppas att detta ska hjälpa, säger Roshan. Jag är glad att kliniken finns här annars skulle jag få ta mig till Aibak och det är väldigt långt från där vi bor.

Sammanlagt ska kliniken täcka patientbehovet i 14 byar. I snitt passerar 110 patienter per dag klinikens dörrar. På gården utanför står en liten ombyggd minibuss med syrgastub och en brits parkerad. Den kan vid behov ta patienter till sjukhuset i Aibak, en lyx som långt ifrån alla kliniker på den afghanska landsbygden kan skryta med. •

Erik Halkjaer

Gratis sjukvård till 1,8 miljoner

SAK bedriver sjukvård i 4 av Afghanistans 34 provinser. Sammanlagt är 1,8 miljoner afghaner i Samangan, Sar-e-Pul, Wardak och Laghman beroende av SAKs hälsovård. Under förra året hade SAKs hälsovårdsinrättningar 2,9 miljoner patientbesök. Hälsovården innefattar allt från 2 provinssjukhus till 966 hälsovårdsposter med cirka två anställda på varje plats. Inrättningarnas bemanning och utrustning varierar från klinik till klinik. Långt ifrån alla har till exempel ambulans. All sjukvård är gratis. SAKs hälsovårdsprogram finansieras framför allt av Världsbanken, EU och det svenska biståndsorganet Sida, men även av FN:s barnfond Unicef och egeninsamling. Programmet inkluderar också en sjuksköterskeutbildning (se här intill) och tre barnmorskeutbildningar.